

Column

Ecosysteem

Om goed rendement te halen, zorgt een kweker goed voor zijn gewas. Hij weet als geen ander dat sterke en gezonde planten goede kwaliteit groenten, fruit en bloemen voortbrengen. Hij zorgt dat het gewas in het juiste klimaat op tijd en de juiste voeding krijgt; voeding die bijdraagt aan optimaal functioneren van het gewas. Hij gebruikt zo min mogelijk chemie (laten we eerlijk zijn, ook omdat de markt dit vraagt) en probeert het ecosysteem in en rondom de plant, onder andere met biologische gewasbescherming en micro-organismen, in balans te krijgen en te houden. Net als in de natuur. De natuur waarin we kunnen afkijken en waar kennis en oplossingen te vinden zijn. En mocht chemisch ingrijpen toch nodig zijn, is de kweker zich er goed van bewust dat hij dat ecosysteem weer terug in balans moet zien te krijgen, voor een gezonde, krachtige plant. Het menselijk lichaam is ook zo'n ecosysteem. En ook hier geldt dat onder andere juiste voeding zorgt voor optimaal functioneren van je lichaamscellen en een juiste balans van dit systeem. Een balans waarin je je sterk en krachtig kunt voelen. Belangrijk voor de gezondheid. Gezond zijn, worden en blijven. Wie wil dat nou niet. De bladen staan er vol mee. We weten in de tuinbouwsector als geen ander dat groenten en fruit hiertoe voor een belangrijk deel kunnen bijdragen. En dat veel virussen en bacteriën prima met voldoende groenten en fruit (zonder chemisch ingrijpen dus) zijn te bestrijden, mét behoud van balans. Maar weten en ernaar handelen is niet hetzelfde. Ben jij je voldoende bewust van wat jouw ecosysteem te verduren heeft door jouw voedingskeuzes? Wat doe jij om de juiste balans te krijgen en te behouden? Weet jij wat uit jouw menukaart verantwoordelijk is voor het niet voldoende sterk of krachtig voelen?

Misschien smaakt jouw volgende plak ontbijtkoek (meer dan 1/3 is suiker) nu anders of kun je van je volgende glas cola (6 suikerklontjes in een glas van 250 ml) nu minder genieten. Schrap je of en toe die snelle koolhydraten (lees: wit brood, witte rijst, witte pasta, snoep, frisdrank) en vervang je je bieftuuk door spertiebonen of broccoli of andere gezonde en overheerlijke groenten en fruit, voortgebracht door gezonde, sterke planten waar kwekers met passie hun best voor hebben gedaan. Wat staat er dit weekend bij jou op het menu? Waar mag jouw ecosysteem op rekenen? Eet smakelijk!

Agnes van den Berg, projectleider organisatiebureau Magnifiq

Volg ons op Social Media

Facebook: LTO Glaskracht Westland
Twitter: @LTOglaskrachtWL

Colofon

Deze pagina valt onder redactionele verantwoordelijkheid van LTO Glaskracht Westland. Advertentieverkoop: Uitgeverij West Media bv, telefoon 0174-624212.

Contact
Bestuur LTO Glaskracht Westland
Jacco Vooijs: voorzitter
telefoon: 06-10358391
Follow me on twitter @VooijsWestland
Leonie Claessen: regio ondersteuner
Marjolein Elgers: bestuurlijk secretaresse. U kunt de bestuursleden bereiken via het secretariaat: telefoonnummer: 085-0036400 e-mail: info@lto.glaskrachtwestland.nl website: www.lto.glaskrachtwestland.nl

Relatiebeheerders
Jos van Kester: 06-46216729
Meldpunt Herstructurering
Kees Duijvestijn: 06-50684311
Ab van Marrewijk: 06-39639131

Ondernemers Klankbord
www.ondernehmensklankbord.nl
070-3490600

‘Blij met de Waterambitie van de Greenport’

Dijkgraaf Piet-Hein Daverveldt: "Ik ben groot voorstander van samenwerken, want waterbeheer is een gezamenlijke verantwoordelijkheid."

Foto: www.duurzaambedrijfsleven.nl

Samenwerking is essentieel bij het verbeteren van de waterkwaliteit. Dat stelt Piet-Hein Daverveldt, sinds 1 juni dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Delfland. Daarom is hij blij met de samenwerking binnen de Waterambitie zijn er nog knelpunten binnen de tuinbouw die zouden moeten worden opgelost.

Piet-Hein Daverveldt werkte 25 jaar voor Shell (waarvan 17 jaar in het buitenland) en was daarna vijf jaar algemeen directeur bij NEN, het kennisnetwerk voor normalisatie in Nederland. Bij NEN was water een van de speerpunten. "Mijn affiniteit met water is in de loop der jaren enorm gegroeid." Op 1 juni volgde hij Michiel van Haersma Buma op als dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Delfland. Daarmee is hij toegetreden tot de Greenboard van de Greenport.

Hoe vindt u de tuinbouw presteren op het gebied van water?
"Het glas is half vol of half leeg. De kwaliteit van het oppervlaktewater in glastuinbouwgebieden gaat vooruit dus dat is goed. Maar er is nog een hele slag te maken. De sector zelf hecht terecht veel belang aan een duurzaam imago. Zorg voor een goede waterkwaliteit hoort daar gewoon bij. Bovendien: als bestrijdingsmiddelen in te hoge concentraties in het water worden aangetroffen, kan dit leiden tot een verbod op het gebruik ervan."

Delfland is vijf jaar geleden begonnen met de gebiedsgerichte aanpak: een aanpak waarbij eerst de waterkwaliteit en de knelpunten in een glastuinbouwgebied nauwkeurig in kaart worden gebracht, waarna ondernemers vervolgens aan de slag gaan om die op te lossen. Na die drie jaar is zo'n gebied dus zo goed als schoon. Dat zijn wel intensieve trajecten. Als we zo'n gebied daarna loslaten, dan zie je soms dat de waterkwaliteit er weer afneemt. Dat stelt teleur. Er moet dus een tandje bij, er moeten nog stappen worden gezet."

Wat is daarvan de oorzaak?
"Het gaat echt om een gedragsverandering. Er zijn voorlopers, maar er zijn ook ondernemers zijn die - zeg maar - achteraan lopen. De tuinbouw is nagenoeg helemaal aangesloten op het riool, maar we vinden toch nog steeds gewasbeschermingsmiddelen, ook zelfs verboden middelen, in het oppervlaktewater. Lekkages zijn een belangrijke bron. Ik werkte voorheen in de oliesector: daar is zeer veel aandacht om 'spills' te voorkomen. Het is dus belangrijk dat ondernemers in de tuinbouw alert zijn op lekkages en hierop acteren. Daarvoor heb je echt een heel aantal technologische oplossingen nodig. Regelmatig een inspectieronde in en rond de kas is een goede start."

Hoe kan dat worden opgelost?
"Ik ben groot voorstander van samenwerken, want waterbeheer is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De

gebiedsgerichte aanpak is hiervan dus een mooi voorbeeld. Een ander voorbeeld kan zijn de verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen op de zuiveringsinstallaties. En ook ten aanzien van klimaatadaptatie zie ik mooie initiatieven. Zo werken we samen met tuinders bij het bufferen van grote buien: zij verlagen het peil van hun waterbassin voor waterberging (in het project Rainlevelr)."

Wat vraagt u daarbij van de tuinbouw?
"Je kunt op twee manieren kijken naar waterkwaliteit. Of je verbetert al naar gelang regelgeving aanscherpt. Of je pakt het fundamenteel anders aan door een andere manier van denken en ervan bewust te zijn dat je zo de sector écht groen krijgt. Deze proactieve aanpak past ook helemaal bij de waterambitie. Verduurzaming is ook een speerpunt van Delfland. Een voorbeeld vanuit Delfland: rioolwater wordt gezuiverd en vervolgens geloosd bij de Nieuwe Waterweg en bij Scheveningen. Het stroomt dus de zee in. Dat is eigenlijk zonde, zeker als je bedenkt dat langere periodes van droogte naar verwachting steeds vaker zullen voorkomen. Daarom willen het rioolwater verder zuiveren door ook medicijnresten uit het water te halen en daarna het water biologisch levend maken, zodat we het terug in het oppervlaktewater kunnen brengen. Met die extra stap willen we bijdragen aan onze eigen circulaire ambitie."

Welke rol speelt innovatie daarbij?
"Innovatie is natuurlijk belangrijk voor waterkwaliteit, circulaire transitie en ook klimaatadaptatie. Delfland werkt met partners aan een breed scala van innovaties: van technologisch zeer geavanceerd tot relatief simpele. Zo kunnen we met 3Di het effect van plensbuien simuleren, zien waar dan knelpunten optreden en verschillende scenario's doorrekenen om deze op te lossen. Op basis daarvan kunnen we met gemeentes in gesprek om die knelpunten te verhelpen. Maar niet alle innovatie hoeft technisch te zijn. Zo is de dijk bij de Maeslantkering ingezaaid met bloemzaad om bij te dragen aan een betere bijstand. De Honey Highway heet dat. En voor dijkcontroles worden gewoon nog stokken gebruikt: die worden in de dijk gestoken om de kwaliteit te controleren. Daarbij heb je niks aan een drone, want die kan vaak door het hoge gras de dijk niet zien."

Hoe ziet u daarbij de samenwerking met de Greenport?
"De agrarische sector en dus de tuinbouw is voor mij een heel belangrijke stakeholder. En ik vind het mooi te zien dat de Greenport afgelopen jaar een flinke Waterambitie heeft formuleerd, waaraan ik mijn steentje kan bijdragen."

Bron: Greenport Westholland

Bestrijding trips in potplanten grootste uitdaging

De bestrijding van trips is een steeds grotere uitdaging in de teelt van potplanten. Onder andere trips setosus geeft steeds meer problemen. Tijdens de drukbezochte IPM-bijeenkomst op donderdag 30 augustus bleek dat er behoefte is aan kennis over de bestrijding van trips setosus. Op deze bijeenkomst gaven de sprekers diverse handvatten om trips beter te bestrijden. Een goede bestrijding begint bij een weerbare plant. Gezonde planten hebben een betere afweerreactie bij een vaak lagere plaagdruk. Bijkomend voordeel is dat daarmee de biologische bestrijding beter aanslaat. Weerbaar telen is zorgen voor een balans in de teelfactoren. Als klimaat, bodem, plantmateriaal, bemesting en water in de juiste balans zijn kun je de afhankelijkheid van biologische en chemische gewasbescherming en plantversterkers verkleinen. Een weerbare plant is geen garantie voor het wegblijven van trips, maar helpt

wel. Gewasbescherming wordt steeds meer maatwerk per bedrijf. Naast de juiste middelen is het ook belangrijk om de juiste spuittechniek toe te passen. Het is van belang de trips te raken. Daarnaast is het zinvol om bij te houden welke acties worden uitgevoerd (welk middel, wanneer, omstandigheden e.d.) en wat de resultaten zijn. Door regelmatig contact te hebben met bedrijven in de buurt kan bestrijding worden verbeterd. Het overzicht van de resultaten en lopend onderzoek binnen het masterplan tripsbestrijding gaf een aantal aanknopingspunten, ondanks dat dit onderzoek vooral gericht is op snijbloemen. Met name het bijvoeren van roofmijten en het activeren van trips kan ook voor potplanten interessant zijn. Over het hoe en wat van een goede bestrijding van trips setosus is echter nog onvoldoende bekend. Nader onderzoek is gewenst.

Minister-president lovend over Nederlandse land- & tuinbouw

Tijdens de opening van het academisch jaar op de campus van Wageningen University & Research roemde minister-president Rutte de positie van Nederland als grootste exporteur van pootaardappelen, groentezaden en sierplanten.

landbouw en nieuwe technologieën.

Verhogen Europees onderzoeksbudget
Ook Eurocommissaris Phil Hogan kwam aan het woord. Hij vindt dat voedselproductie 'smarter, greener and cleaner' moet. Daarnaast legde hij de nadruk op het kennisniveau van de volgende generatie telers en vertelde hij dat het Europese onderzoeksbudget flink omhoog gaat.

"The Netherlands is the largest exporter of seed potatoes in the world. We're number one in onions, vegetable seeds and ornamental plants. But even more important are the knowledge and technology we export. We lead the world in innovation when it comes to agriculture and food. No wonder National Geographic described the Netherlands last year as 'the tiny country that feeds the world', aldus de premier. Ook stelde hij dat het concept van de gouden driehoek (onderwijs, ondernemers, overhead) al jarenlang bestond binnen het landbouwkundig onderzoek voordat het topsectorenbeleid dit ook naar andere sectoren uitrolde. In zijn toespraak gaf Rutte aan dat er voldoende uitdagingen zijn voor de toekomst als het gaat om duurzame landbouw met voldoende productiviteit. Hij was bemoedigd door de zekerheid van onderzoekers dat zij deze uitdaging aankunnen, mede door de combinatie van duurzame

Veranderingen in de land- en tuinbouw
Voorzitster van de Raad van Bestuur van Wageningen University & Research, Louise Fresco, hield een vlamdend betoog over de veranderingen die de land- en tuinbouw te wachten staat in antwoord op veranderende waarden in de samenleving en veranderende mogelijkheden. Circulariteit, duurzaamheid, voedselzekerheid en voedselveiligheid verbond Fresco met de noodzaak om technologie in te zetten om deze doelen te bereiken. Uitgebreid ging zij in op de mogelijkheden die verdelingsmethoden als CRISPR-Cas9 bieden wanneer de politiek het gebruik ervan zou toelaten en stimuleren.

Bron: Plantum

We lead the world in innovation when it comes to agriculture and food", aldus minister-president Rutte. Foto: Plantum

Op naar de 1000 steunbetuigingen

De oproep van LTO Glaskracht Nederland om de petitie te ondertekenen inzake het verzoek tot instelling van een steunregeling voor de Nederlandse snijrozentelers die afgelopen jaren door ralstonia zijn getroffen, wordt breed gedragen. De teller staat op ruim 800 steunbetuigingen. Heeft u nog niet ondertekend? Kom dan alsnog in actie. U kunt de petitie ondertekenen via:

https://petities.nl/petitions/steunregeling-nodig-voor-rozenbedrijven-getroffen-door-ralstonia LTO Glaskracht Nederland biedt deze petitie op dinsdag 25 september aan de Vaste Kamercommissie van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid aan. LTO Glaskracht Nederland wil hiermee bewerkstelligen dat minister Carola Schouten een steunregeling instelt voor de rozentelers die getrof-

fen zijn door ralstonia. De instelling van deze steunregeling helpt om een plantenziekte als ralstonia in Nederland te elimineren. Een dergelijk verzoek om herziening is natuurlijk sterker als dit ketenbreed en door het gehele vak gedragen wordt. De petitie wordt ondersteund door de landelijke commissie Roos, Royal FloraHolland, VBN en Plantum.

5e editie Seeds meets Technology

Het zaadevenement 'Seed meets Technology' trapt van 25 tot en met 27 september 2018 haar vijfde editie af tijdens de - in de zaadwereld - bekende week 39 in Seed Valley. Hoogtepunt dit jaar is het symposium 'The future of seed treatment - is there a threat for treatment?' met sprekers van onder andere Limagrain en het Ctgb. Centraal staat het wegvallen van zaadbehandelingen en de visie daarop vanuit de techniek, zaadbedrijven en de regelgeving. De drie algemene symposia gaan dit jaar over nieuwe teeltechnieken, zaadbehandelingen en het creëren van waarde uit eigen data (dataverwerking). Bekijk het gehele programma online. Inschrijven voor een bijeenkomst of symposia kan online, vol is vol. Voor meer informatie: www.seedmeets technology.com

Het plantenpaspoort krijgt een nieuw gezicht

Naktuinbouw organiseert 19 en 20 september bijeenkomsten over het plantenpaspoort nieuwe stijl en over wat er op afkomt in verband met de Brexit. Daarnaast wordt uitleg gegeven over e-CertNL. De bijeenkomsten vinden plaats op 19 september in Tiel en op 20 september in Roelofarendsveen en duren van 16.30 tot 20.00 uur (inclusief eenvoudige maaltijd).

Inschrijven voor de bijeenkomsten kan via https://www.naktuinbouw.nl/informatiebijeenkomst Het plantenpaspoort is al jaren een vertrouwd begrip. Toch gaat er iets veranderen. Per 14 december 2019 krijgt u te maken met nieuwe EU-wet en regelgeving rondom de plantenpaspoortplicht: de EU-Plantgezondheidsverordening. De nieuwe verordening

zorgt ervoor dat het plantenpaspoort makkelijker herkenbaar is en dat bij besmettingen de mogelijke bron makkelijker te traceren is. Bekijk de website van Naktuinbouw voor vraag en antwoord over de plantenpaspoortplicht, registratie en het uiterlijk van het nieuwe plantenpaspoort.

SANTEN & GASILLE
MAKELAARS

De makelaars met een andere aanpak

- Aan- en verkoop
- Reconstructie
- Onteigening
- Taxatie en advies

DE LIER 0174-511300
SANTEN-GASILLE.NL